

LÃ€NG NGHÁ»€ Ä•ÃšC Ä•á»'NG

Ä•Ãšng gÃšp cá»ša Tá»' Oanh
22/02/2017

LÀNG NGHÀ ÚC ÒNG
* TÑ OanhÄ

Làng
nghÁ úc Óng TÑng Xá thuÚc xã Yên Xá, Vjn iÄm, ThË træn Lâm, huyÇn Ý Yên, tËnh Nam Ënh. Vào cuÑi thç k÷ XII ông tÕ nghÁ úc Óng NguyÄn Minh Không ã truyÄn nghÁ cho nhân dân Ëa ph°ng, trËi qua 900 n m làng nghÁ ngày càng phát triÄn.

Ä

Nhìn vÁ IËch sí, ã tË xa x°a, nghÁ úc cÕ truyÄn cçạ
TÑng Xá ban ãu là th°Ýng t-p trung vào úc các m-t hàng cung cçp cho sËn xuýt nông nghiÇp và các ngành thç công nghiÇp rÕi tiçn tÛi sËn xuýt các Ó dùng cho sinh hojt hàng ngày, các sËn ph©m phác v& cho lÁ nghi tôn giáo. Các sËn ph©m lÛn thì có chuông Óng, t°äng Óng, khánh Óng rÕi çn Ënh, bát h°ng, hçc Óng, cây ãn b±ng Óng. M-t hàng dùng trong sinh hojt hàng ngày thì có mâm, ch-u nÕi các loji. Có thÁ nói, làng TÑng Xá tË nhiÄu n m nay chç yçu t-p trung vào viÇc úc các Ó gia d&ng.

Tjô m«u sËn ph©m

C n cé tË bËn v½ ho-c mÛt v-t thÁ nhýt Ënh theo jn -t hàng, ng°Yi thÁ thñc hiÇn b°Úc ãu tiên là tjô m«u sËn ph©m. Tr°Úc ây, m«u sËn ph©m th°Ýng °ác tjô ra b±ng ýt sét, kích cá v& phËi, ch&ng hai çn ba gang tay. Gñn ây, m«u °ác tjô ra b±ng sáp nçn, có t÷ lÇ chu©n theo kích cá cçạ v-t ph©m -t c°ác ho-c do nghÇ nhân tñ sáng tjô ra. Công viÇc này òi hñi nghÇ nhân v& có trình Û cçạ mÛt nh& i&u kh-c thñc th&, v& Ëm bËo Û chu©n xác theo jn -t hàng.

Tài n ng nghÇ nhân thÁ hiÇn ß chx, phñn lÛn hí Äu không qua mÛt tr°Ýng lÛp hÛi hía hay i&u kh-c nào, trình Û v n hóa th°Ýng chË ß m&c Û trung híc hay tiÄu híc. Thç nh°ng, nhìn m«u sËn ph©m do nhñng bàn tay tài hoa ó sáng tjô nên, chúng ta mÛi thÿy ngçc nhiên tr°Úc sĩ i&u luyÇn và chu©n xác cçạ nó.

Làm khuôn úc v-t ph©m

TË m«u v-t ph©m ã hoàn thiÇn do nghÇ nhân sáng tác ra ho-c do jn -t hàng và ã °ác duyÇt, nghÇ nhân úc c n cé trên v-t m«u ó phóng to theo kích cá yêu cçu Ä làm khuôn úc theo sËn ph©m nh° dĩ tính. Trong mÛt quy trình úc, kh&u quan trñng nhýt là làm khuôn. Khuôn úc làm b±ng ýt sét và loji ýt sét tñt nhýt bao giÝ cing là loji ít tjp chýt, phËi mËn và nh¹.

loji ýt sét này chË có ß mÛt vài khu ýt cçạ làng. Khuôn bao giÝ cing °ác làm thành hai mËnh. Khi mang ra Ä rót Óng vào mÛi °ác bó g&ép lji. Quæn vòng phía ngoài khuôn là l°Ui thép, °ác hàn ch-c chñ, ph&ng khi Ó Óng nóng chËy vào d& bË v& khuôn. Kh&u làm khuôn là thÝi iÄm cñc kó quan trñng, v& òi hñi sĩ chính xác tuyÇt Ñi, giñ Û s-c nét cho các hía tiçt cçạ v-t ph©m, v& tjô ra Û mËn cho bá m-t v-t ph©m. Vì thç, ß kh&u này, luôn ch&á bí quyçt nhà nghÁ trong quá trình pha chç tjp chýt vào ýt làm khuôn. Khuôn úc các v-t ph©m càng nhñ càng òi hñi Û tinh xËo cçạ bàn tay nghÇ nhân.

NghÇ thu-t úc Óng

NÓi úc tr°Úc ây c£ nói trên l«n nÓi d°Új Áu làm b±ng gang bÓi b±ng Ƴt sét. ây chÉ là những nÓi nhĩ phác và trong các gia ình vÚi dung tích mxi nÓi trên d°Úi mùt tj. Còn hiÇn nay nÓi úc °ác xây b±ng gich chÉu lía, vĩ ngoài b±ng thép. Loji nÓi này có dung tích tề vài tj çn hàng t£n.

Quij gió ban Ñu làm b±ng Ñng gx tròn có °Ýng kính ngoài 30 cm trong ắc r±ng có °Ýng kính 25 cm, pít tông tjo gió ß trong Ñng gx làm b±ng lông gà và cán bè là cây lĩu, loji cây céng nh°ng rƳt r»o, không hay bÉ g«y. Loji Ñng bÁ này khi cŞn thÓi lía, mxi ng°Yi kéo hai Ñng, khi tay phÉi kéo lên thì tay trái Ƴn xuÑng và ng°ác lji khi tay phÉi Ƴn xuÑng ©y gió vào lò thì tay trái lji kéo lên. Á úc v-t ph©m có khÑi l°ãng lÚn, ng°Yi thã phÉi dùng Ùng cj máy nŌ Á Ōn Ēnh và an toàn tuyÇt Ñim tránh dùng iÇn dÁ có nguy cj mƳt iÇn Ut ngÚt, £nh h°ßng çn sĩ liÁn mịch cça hij gió thÓi vào lò nhiÇt.

Sau khi làm khuôn úc theo m«u v-t ph©m xong, mli ng°Yi tizn hành xây lò nƳu Ōng. Lò to hay nhĩ tùy thuÚc vào dung l°ãng v-t úc, tề ó c n ra sĩ l°ãng nguyên liÇu cŞn t-p kçt Á nung ch£y. Khi ã bí nguyên liÇu vào nÓi nƳu, th°Ýng kèm theo mùt l°ãng than cÑc nhƳt Ēnh và loji gx/cçj cháy d°ãm Á t ng nhiÇt, jt çn ù nóng ch£y cça nguyên liÇu (kho£ng 1600 Ú C). Ōng ã nóng ch£y °ác rót vào nÓi ñng lÚn, có quét bên trong mùt lÚp tro bçp hòa n°Úc Á tránh n°Úc Ōng bám vào, tjo íÁu kiÇn khi rót Ōng vào khuôn phÉi ch£y hçt. Khi x°a, do chÉ úc các v-t ph©m loji nhĩ nên viÇc rót Ōng vào nÓi ñng Á chuyẢn çn rót vào khuôn Áu do thã v-n chuyẢn thç công.

Công viÇc lĩa chín nguyên liÇu và liÁu l°ãng giĩa các loji hãp chƳt cho vào nÓi nƳu là rƳt quan trĩng. Tuó theo tính chƳt cça v-t úc, có loji thì pha gang vÚi thép, có loji thì Ōng pha vÚi nhôm...

Dá khuôn và hoàn thiÇn s£n ph©m

Th°Ýng thì sau kho£ng mùt tuŞn çn m°Yi ngày, khi nÓi úc ã nguÚi, ng°Yi ta mÚi tizn hành dá khuôn. Tr°Úc khi dá khuôn bao giY cing tŌ chéc làm lÁ cụng éc Thánh. ây là giây phút hŌi hÚp chen chút lo ĩng cça Úi úc. Tuy nhiên, vÚi tài nghÇ cça những thã úc lạnh nghÁ, tác gi£ cça công trình n±m trong khuôn kia luôn luôn có sĩ tĩ tin vào thành qu£ cça mình.

Khuôn đá xong, công viÇc hoàn thiÇn s£n ph©m °ác dành cho những ng°Yi thã tr» tuŌi. ó chç yçu là ánh bóng s£n ph©m ho-c nịm bç hay vàng cho những hoa v n hay hình trang trí. Kçt thúc mùt công trình úc s£n ph©m lÚn, ùi úc và dòng hí th°Ýng tŌ chéc liên hoàn, chia vui mềng th°ng lã. Ñi vÚi những công trình lÚn nh° t°ãng ài hay cảm t°ãng ài, công séc dành cho phŞn ĩp ghép cing không kém phŞn quan trĩng. ó là lĩa chín ph°ing tiÇn chuyên chß, huy Ùng nhân lĩc ĩp ghép vào vÉ trí xong mùi °ác coi là hoàn thiÇn công trình.

Là mùt vùng Ƴt cŌ x°a, lji có truyẢn thÑng cŞn cù làm n và luôn có chí v°jn lên, ng°Yi dân TÑng Xá ã có mùt bá dày lĒch sí trên, d°Úi chắc thç k÷ trau dŌi và b£o l°u xuƳt s°c nghÁ úc Ōng truyẢn thÑng cça mình.Á